

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om utsläppande på marknaden av konfliktmineraler och malmer av dessa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Genom propositionen utfärdas nationella bestämmelser som kompletterar Europeiska unionens lagstiftning i fråga om verksamhet som utförs av myndigheter och aktörer som importerar tenn, tantal och volfram, malmer av dessa metaller, samt guld med ursprung i konfliktdrabbade områden och högriskområden.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	3
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll	4
3 Nuläge och bedömning av nuläget	7
4 Förslagen och deras konsekvenser	8
4.1 De viktigaste förslagen	8
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	9
4.2.2 Konsekvenser för företagen	9
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	9
5 Alternativa handlingsvägar	9
5.1 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	10
6 Remissvar	10
7 Specialmotivering	11
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	15
9 Ikraftträdande	15
10 Verkställighet och uppföljning	15
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	16
LAGFÖRSLAG	18
Lag om utsläppande på marknaden av konfliktmineraler och malmer av dessa	18

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Propositionen grundar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/821 av den 17 maj 2017 om fastställande av skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan för unionsimportörer av tenn, tantal och volfram, malmer av dessa metaller, samt guld med ursprung i konfliktdrabbade områden och högriskområden (*konfliktmineralförordningen*). Förordningen är direkt tillämplig rätt och innehåller centrala bestämmelser om unionens system för tillbörlig aktsamhet och fastställande av skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan för sådana unionsimportörer som importerar mineraler och metaller som innehåller eller består av tenn, tantal och volfram samt guld i enlighet med bilaga 1 till förordningen.

Det finns väldigt många utvecklingsmöjligheter i anslutning till dessa mineraler och produktion av dem, men i områden där inkomsterna av dem används i våldsamma konflikter försvåras uppnåendet av målen för utveckling, god förvaltning och en rättsstat i området. Att detta förhållande bryts är avgörande för stärkandet av freden, utvecklingen och stabiliteten. Regeringarna och flera internationella organisationer försöker lösa detta problem som förekommer i områden med mycket naturresurser. Utöver våldsamma konflikter kan det i dessa områden också förekomma människorättskränkningar, bl.a. utnyttjande av barnarbetskraft, sexuellt våld och förstöring av rituellt och kulturellt betydelsefulla platser. Mineralerna används i mycket stor utsträckning till exempel i telefoner, datorer, kameror, flygplan, medicintekniska produkter och smycken.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Den nationella behandlingen av förslaget

Utrikesministeriet bad om utlåtanden om förordningsförslaget och meddelandet den 19 mars 2014. Utlåtanden gavs av miljöministeriet, arbets- och näringsministeriet, Servicecentralen för utvecklingssamarbete KEPA rf, Finnwatch ry, Teknologiindustrin rf, Finsk Handel rf, Finlands näringsliv rf och Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf. Remissinstanserna förhöll sig allmänt positiva till målen och utgångspunkterna för förordningsförslaget. De flesta av dem som gett ett utlåtande ansåg att förslaget var bra. Några efterlyste dock lagstadgade aktsamhets- och rapporteringsskyldigheter. Allmänt önskades förtydligande och ändringar i vissa detaljer i förordningen. Utskottet för internationell handel bad om utlåtanden från utrikesutskottet, utskottet för utvecklingssamarbete, budgetutskottet och utskottet för industrifrågor, forskning och energi.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet understödde förordningsförslagets och meddelandets mål om att ingripa i sambandet mellan mineraltillgångarna och konflikterna. Det är mycket svårt att bryta sambandet mellan mineralutvinningen och konflikterna och för att ingripa i det krävs ett helhetsinriktat arbetssätt.

Systemet stöder de företag som redan använder ett system för tillbörlig aktsamhet och sporrar samtidigt andra företag att skapa motsvarande system. Genom ansvarsfull företagsverksamhet kan man stödja en kanalisering av naturresurserna till utveckling av områdena i fråga.

Statsrådet ansåg att det är bra att systemets funktion kommer att utvärderas i framtiden. Statsrådet ansåg det viktigt att tillämpningsområdet för förslaget till förordning och de krav som ställs på företagen är så tydliga som möjligt. Statsrådet fäste särskild uppmärksamhet vid definitionen av konflikttrabbade områden och högriskområden och ett förtydligande av vilka importörer kraven i förordningen gäller. Statsrådet ansåg att det är bra att man i utkastet till förordning har beaktat dess förenlighet med andra ansvarssystem (Förenta staternas lag Dodd Frank). Viktigt ansågs också att inte de europeiska företagens administrativa och ekonomiska börda ökas oskäligt genom överlappande ansvarsskyldigheter. Det system som skapas inom EU får inte heller leda till att de europeiska företagen helt drar sig bort från de konflikttrabbade områdena och högriskområdena. Statsrådet fäste uppmärksamhet vid det att övervakningskraven i förordningsförslaget kräver en utveckling av det nationella myndighetssystemet, vars ansvarsområden delvis är oklara. Den nationella behöriga myndigheten har ålagts viktiga tillsyns- och kontrolluppgifter som kräver specialkunskaper och resurser. I regel understödde statsrådet de åtgärder som lyfts fram i meddelandet och ansåg det positivt att också den politiska dialogen och utvecklingssamarbetet har betonats. Det är viktigt att stödjandet av bräckliga stater i fråga om förvaltningen av konfliktmineraler fortsätter också inom andra politikområden.

Beredningen av propositionen

Regeringspropositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet i samarbete med Säkerhets- och kemikalieverket.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

Genom konfliktmineralförordningen inrättades Europeiska unionens system avseende principer för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan i Europeiska unionen. I förordningen fastställs skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan för sådana unionsimportörer som importerar mineraler och metaller som innehåller eller består av tenn, tantal och volfram samt guld i enlighet med bilaga I till förordningen.

Förordningen tillämpas inte på de unionsimportörer som importerar mineraler eller metaller vilkas årliga importvolym av vardera mineral eller metall är mindre än de angivna tröskelvärdena. Tröskelvärdena förtecknas i bilaga I till förordningen. Tröskelvärdena har beräknats så att bestämmelserna i förordningen tillämpas på största delen, åtminstone 95 procent, av de mineraler enligt förordningen som importerats till Europeiska unionens territorium.

Förordningens geografiska täckning har inte avgränsats till ett visst område, utan den gäller alla konflikttrabbade områden och högriskområden i hela världen. Med konflikttrabbade områden och högriskområden avses områden i väpnad konflikt eller områden instabila efter en konflikt samt områden med svag eller obefintlig styrning och säkerhet samt med omfattande och systematiska kränkningar av internationell rätt, inklusive brott mot de mänskliga rättigheterna. Kommissionen producerar och uppdaterar en förteckning över konflikttrabbade områden och högriskområden för att underlätta identifieringen av dem.

Enligt förordningen ska unionsimportörer av mineral eller metaller uppfylla de skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan som anges i förordningen och bevara dokumentation som visar detta, inbegripet resultaten från oberoende externa granskningar. Med unionsimportörer avses sådana fysiska eller juridiska personer som i EU deklarerar i förordningen förtecknade varor för övergång till fri omsättning. Unionsimportörerna ska i den anmälan som lämnas till medlemsstatens behöriga myndighet bifoga bl.a. handlingar där importören bekräftar att skyldigheterna avseende tillbörlig aktsamhet har följts, inbegripet resultaten från oberoende

externa granskningar. De behöriga myndigheterna ska övervaka att kraven i konfliktmineralförordningen iakttas av företag som importerar mängder som överstiger de tröskelvärden som anges i bilaga 1 till förordningen.

Huvuddragen i systemet för tillbörlig aktsamhet: Företag som anmält sig som ansvarstagande unionsimportörer ska utarbeta ett förvaltningssystem åt sig. Importörerna specificerar och bedömer riskerna i leveranskedjan och planerar och genomför en strategi för att hantera de specificerade riskerna. Importörerna ordnar också oberoende externa granskningar av tillbörlig aktsamhet i specificerade punkter i leveranskedjan samt rapporterar iakttagandet av principerna för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan. Kraven på företagens förvaltningssystem och riskbedömning baserar sig på OECD:s riktlinjer. Skyldigheterna i fråga om förvaltningssystemet förutsätter att de ansvarstagande importörerna utarbetar, genomför och offentliggör sina riktlinjer i fråga om leveranskedjan för mineraler och metaller som möjligen härstammar från konfliktdrabbade områden och högriskområden. Förvaltningssystemen ska stödja principerna för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan. För att säkerställa detta ska en person i ledande befattning utses till ansvarig för att övervaka förfarandet.

Importören ska också införliva sina riktlinjer om leveranskedjan i avtal med varuleverantörer. Utöver detta ska företaget inrätta ett varningsförfarande för att öka medvetenheten om risker. När det gäller mineraler och metaller ska importören använda sig av ett system för spårbarhet i leveranskedjan som tillhandahåller uppgifter om mineralet, leverantören, ursprungslandet och utvinningen samt, om mineralerna har sitt ursprung i konfliktdrabbade områden och högriskområden ytterligare uppgifter i enlighet med OECD:s riktlinjer. När det gäller metaller ska dessutom uppgifter lämnas om smältverk och raffinaderier i leveranskedjan samt rapporter från oberoende externa granskningar av smältverk eller raffinaderier. Med stöd av de uppgifter som samlats in genom utvecklingen av förvaltningssystemet ska importörerna bedöma riskerna för negativa konsekvenser i sin leveranskedja för mineral och genomföra en strategi för att hantera de kartlagda riskerna.

Skyldigheterna i fråga om riskhantering förutsätter att importören överväger att genomföra en strategi i syfte att effektivt hindra eller mildra konstaterade risker, och tillfälligt upphör med eller avbryter samarbetet med en leverantör efter misslyckade försök till riskreduktion. En ansvarstagande importör ska låta en oberoende extern part utföra granskningar. Den externa granskningen ska omfatta alla unionsimportörens verksamheter, förfaranden och system som används för att genomföra tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan för mineral eller metaller som hör till förordningens tillämpningsområde.

Ett syfte med förordningen är att förbättra anskaffningskedjornas transparens både vad gäller myndigheterna och hela leveranskedjan. De ansvarstagande importörerna ska årligen till medlemsstatens behöriga myndighet lämna en rapport som innehåller grundläggande uppgifter om företaget, försäkras om överensstämmelse i fråga om iakttagande av skyldigheterna i förordningen samt granskningar som utförts av oberoende externa parter. Förutom att dessa uppgifter ska lämnas till medlemsstatens behöriga myndighet ska importörerna tillhandahålla köpare i senare led av leveranskedjan uppgifter rörande tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan med vederbörlig hänsyn till affärshemligheter och andra konkurrensfrågor, och också i övrigt med så stor spridning som möjligt rapportera om sina principer och sin praxis för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan. Utifrån erhållna uppgifter kommer Europeiska unionen efter att ha konsulterat OECD att årligen publicera en förteckning över ansvarstagande smältverk och raffinaderier som skaffar mineraler i överensstämmelse med villkoren i förordningen. Målet är att öka smältverkens och raffinaderiernas offentliga ansvar och underlätta en ansvarsfull anskaffning av mineraler. Raffinaderierna och smältverken har en nyckelroll i förädlingen av mineraler, eftersom det är svårare att konstatera råvarornas ursprung i ett senare led i produktionskedjan.

Medlemsstaternas behöriga myndigheter: Enligt förordningen ska varje medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter som ska ansvara för tillämpningen av förordningen. Till myndighetens ansvar hör bland annat kontroller i efterhand för att säkerställa att de som anmält sig som ansvarstagande importörer uppfyller skyldigheterna enligt förordningen avseende ledningssystem, riskhantering, oberoende extern granskning och uppgiftslämnande.

De behöriga myndigheterna ska utbyta information med de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater samt med kommissionen om kontroller i efterhand och om regler om överträdelser med beaktande av dataskyddsbestämmelserna. Medlemsstaterna ska också fastställa regler som tillämpas vid överträdelser av bestämmelserna i förordningen. Vid överträdelse av bestämmelserna ska den behöriga myndigheten utfärda ett meddelande om korrigerande åtgärder som ska vidtas av unionsimportören. Om de korrigerande åtgärderna inte vidtas, erkänns inte längre intyget över ansvarstagande importör och detta meddelas till både importören och kommissionen. Medlemsstaterna ska en gång per år lämna kommissionen en rapport om genomförandet av förordningen. Utifrån de uppgifterna utarbetar kommissionen vart tredje år en rapport till Europaparlamentet och rådet.

Meddelande: I ett meddelande som hänför sig till förslaget till förordning presenteras ett övergripande utrikespolitiskt förhållningssätt med hjälp av vilket sambandet mellan konflikterna och de konfliktdrabbade områdenas mineralhandel kan brytas. I meddelandet anges en strävan att minska beväpnade gruppers möjlighet att bedriva handel med mineraler som omfattas av förordningens tillämpningsområde, förbättra EU-importörernas möjlighet att iaktta gällande system för tillbörlig aktsamhet samt minska snedvridning på mineralmarknaden i fråga om konfliktdrabbade områden och högriskområden. I meddelandet presenteras åtgärder som stöder förordningen och vars syfte är att sporra företagen i EU till en ansvarsfull anskaffning av mineraler. De föreslagna åtgärderna hänför sig till stödjande av smältverkens och raffinaderiernas ansvarsfulla förfaringssätt, utredande av finansieringsmöjligheter som stöder små och medelstora företag, ibruktage av incitament i anslutning till offentlig upphandling samt ökad transparens för ansvarstagande företag. Utöver åtgärder som stöder och sporrar företagen anges det i meddelandet genom hurudana åtgärder utanför EU saken kommer att främjas. Dessa åtgärder gäller bl.a. stödjande av politisk dialog och nyttjande av pågående råvarudialoger (Kina, Japan, Mongoliet) och kanaler för utvecklingssamarbete. Utöver åtgärderna på EU-nivå önskas i meddelandet åtgärder av medlemsstaterna för att främja ansvarsfull mineralanskaffning. I meddelandet föreslås det att medlemsstaterna kan utveckla kompletterande åtgärder för att sporra företag att agera ansvarsfullt och förbättra konsumenternas medvetenhet.

Kommissionen uppmuntrar också medlemsstaterna att ta i bruk likadana incitament för offentlig upphandling som föreslagits på EU-nivå. I fråga om ytterligare åtgärder av medlemsstaterna utvecklar kommissionen rekommendationer och genomförandeanvisningar.

Den rättsliga grunden för förordningen är artikel 207 (gemensam handelspolitik) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), enligt vilken det besluts om förordningen i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Förordningen kan också anses förenlig med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Förordningens konsekvenser: I detta skede är det svårt att noggrant bedöma förslagets ekonomiska konsekvenser. Förslaget till förordning ålägger medlemsstaternas behöriga myndigheter ett betydande ansvar.

De övervaknings- och kontrolluppgifter som det föreskrivs om i förordningen föranleder administrativa kostnader för den behöriga myndigheten. Hur stora konsekvenserna är beror på vilka

slags system för tillbörlig aktsamhet företagen använder och på det antal importföretag som omfattas av övervakningen.

Det har varit kommissionens mål att de europeiska företag som redan nu måste iaktta kraven i Förenta staternas Dodd Frank-lagstiftning ska kunna utnyttja de system för tillbörlig aktsamhet som skapats för detta också i EU. På så sätt blir kostnaderna för företagen sannolikt relativt små. Om ett företag däremot måste utveckla ett system för tillbörlig aktsamhet från grunden kan kostnaderna vara betydande. Det finns över 400 importörer i EU av malmerna och metallerna i fråga och EU är ett av de största marknadsområdena för tenn, tantal och volfram och guld. Importen direkt till Finland från länder utanför EU är jämförelsevis liten. Enligt tullstatistiken importerades till Finland (hela importen) år 2013 av de produkter som omfattas av förordningens tillämpningsområde i betydande mängd endast guld, tenn och tennstänger, tennprofiler och tenntråd. Övriga produkter importerades i mindre mängder eller inte alls.

Propositionens samhälleliga betydelse består i att de mineraler som förslaget omfattar utgör en viktig del i många industriellt tillverkade produkter. Konfliktmineraler används i mycket stor utsträckning i till exempel mobiltelefoner, datorer, kameror, bilar, flygplan, medicintekniska produkter och livsmedelsförpackningar. Med avseende på företagens samhällsansvar ökar förslaget transparensen i företagets produktionskedjor i fråga om de mineraler som används, vilket kan öka konsumenternas, kundernas och intressentgruppernas förtroende för företagen.

Enligt kommissionens undersökning genomförs åtgärder för tillbörlig aktsamhet av 18 procent av EU:s smältverk för ifrågavarande mineraler och av 89 procent av EU:s guldraffinerier. Statsrådet har betonat betydelsen av transparenta och ansvarsfulla produktionskedjor i ett principbeslut om samhällsansvar (2012). I en helhetsbedömning är det bra att också beakta de positiva samhälleliga konsekvenserna i konfliktdrabbade områden. Sådana är åtminstone minskad finansiering av konflikter och därigenom förbättrad samhällsfred i områdena. Enligt kommissionens konsekvensbedömning förekommer samband med mineraler i cirka 20 procent av världens registrerade konflikter. Av de alternativ som förts fram har det föreslagna tillvägagångssättet enligt kommissionens konsekvensbedömning de största positiva effekterna inom konfliktområdena.

Synpunkter på förslaget till förordning har begärts särskilt av Ålands landskapsstyrelse. I förslaget till förordning är det fråga om sådana ärenden som hör till utrikeshandel samt mineralfyndigheter och gruvdrift, vilka enligt 27 § 12 och 17 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Olika slags åtgärder har vidtagits både internationellt och av Europeiska unionen för att minska och förebygga problem i anslutning till mineraler som importeras från konfliktdrabbade områden.

Europeiska unionen har förbundit sig till ett initiativ från Ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) för att främja ansvarsfull upphandling av mineraler från konfliktdrabbade områden. Till följd av initiativet har man fått till stånd en process som stöds av regeringarna och till vilken många intressentgrupper har förbundit sig. Processen resulterade i antagandet av OECD:s anvisningar för tillbörlig aktsamhet (OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas) som gäller ansvarsfullhet i leveranskedjan för mineraler med ursprung i konfliktdrabbade områden och högriskområden. På OECD:s ministermöte i maj 2011 rekommenderades att man aktivt främjar iakttagandet av dessa anvisningar.

Tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan enligt OECD:s anvisningar är en kontinuerlig proaktiv och reaktiv process genom vilken ekonomiska aktörer följer och administrerar sina köp och sin försäljning för att säkerställa att de inte främjar konflikter eller negativa konsekvenser av dem.

I maj 2017 antog Europaparlamentet och rådet konfliktmineralförordningen, som gäller övervakning av handel med konflikttrabbade områden. Genom förordningen försöker man förhindra finansiering av beväpnade grupper i de konflikttrabbade områdena. Utvecklingen i områdena stöds också genom åtgärder inom Europeiska unionens utrikes- och utvecklingspolitik, såsom bekämpning av lokal korruption och utbildning av lokalbefolkningen så att de kan rapportera missbruk. Enligt artikel 10 i konfliktmineralförordningen skulle medlemsstaterna senast den 9 december 2017 meddela kommissionen namnet på de behöriga myndigheterna som ska ansvara för tillämpningen av förordningen. Finland har meddelat att dess myndighet är Säkerhets- och kemikalieverket.

Konfliktmineralförordningen ger medlemsstaterna spelrum när det gäller att utse en behörig myndighet och när det gäller behövliga nationella bestämmelser om inspektion och rätt att få information samt när det gäller att utfärda nationella bestämmelser om överträdelser. I övrigt finns bestämmelser om systemet i konfliktmineralförordningen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås behövliga nationella bestämmelser om utsläppande på marknaden av konfliktmineraler och malmer av dessa. Bestämmelser om medlemsstaternas och deras behöriga myndigheters skyldigheter finns i artiklarna 10–13 samt 16 och 17 i konfliktmineralförordningen. Genom lagen utses behöriga myndigheter och utfärdas behövliga bestämmelser om dem och deras uppgifter.

Genom lagen utses den behöriga myndighet som avses i konfliktmineralförordningen, dvs. Säkerhets- och kemikalieverket.

Dessutom får Tullen genom lagen uppgifter som hänför sig till genomförandet av lagen. I lagen anges de granskningsrättigheter som behövs i uppgiften och de skyldigheter som gäller rätt att få information och utlämnande av information. Propositionen innehåller också påföljder för brott mot konfliktmineralförordningen eller denna lag. I propositionen bestäms också arbets- och näringsministeriets roll.

Det huvudsakliga syftet med det system som det föreskrivs om i konfliktmineralförordningen är dels att förhindra finansiering av beväpnade grupper genom handel med mineraler, dels att främja ansvarsfull anskaffning från konflikttrabbade områden och högriskområden. Konfliktmineralförordningen betraktar frågan från en handelspolitisk synvinkel. Åtgärderna är en del av en större helhet och kompletterar Europeiska unionens utrikes- och utvecklingspolitiska åtgärder.

Genom denna förordning ska Finlands system för konfliktmineraler ändras så att det uppfyller Europeiska unionens krav.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

De kontroller som förutsätts i lagen kommer att föranleda Säkerhets- och kemikalieverket kostnader från år 2022. Uppgiften förutsätter 0,5 årsverken och 40 000 euro per år. Dessutom föranleder datasystemen kostnader på 50 000–100 000 euro. Kostnaderna finansieras inom ramen för de gällande anslagen och anslagsramarna.

4.2.2 Konsekvenser för företagen

Förordningen för med sig nya skyldigheter för företagen, vars kostnader är svåra att uppskatta i detta skede.

Företaget ska identifiera omständigheter som hänför sig till utvinning av mineraler, transport, hantering, handel, bearbetning, smältning, förädling och legering, tillverkning eller försäljning. Företaget ska utforma en verksamhetspolitik i fråga om mineraler och tydligt informera varuleverantörerna och allmänt om den. Företaget ska utvärdera och specificera risker, både förekommande och potentiella risker, i leveranskedjan. Efter riskutvärderingen ska företaget utarbeta en strategi för att hantera riskerna. Företaget kan till exempel bli tvunget att avstå från samarbetet med sådana varuleverantörer som gör sig skyldiga till brott mot de mänskliga rättigheterna. Företaget ska låta en oberoende aktör utföra en granskning. Granskningen ska omfatta företagets verksamhet, processer och system som hänför sig till mineraler som importeras från konflikttrabbade områden. Dessutom ska företaget rapportera om sin verksamhet.

Förfarandet i Finland är inom konfliktmineralförordningens gränser så tydligt som möjligt så att man undviker att företagen orsakas en extra administrativ börda. På Europeiska kommissionens initiativ har företagen tillgång till webbtjänsten Due Diligence Ready!, som tillhandahåller information, arbetsredskap och utbildning för företagen så att de kan göra en s.k. due diligence-bedömning av sin leveranskedja för metaller och mineraler i enlighet med EU:s nya krav som träder i kraft vid ingången av 2021.

Det beräknas att förordningen gäller endast några företag per år i Finland.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Säkerhets- och kemikalieverket har haft en central roll vid beredningen av konfliktmineralförordningen. Verket svarar för den i konfliktmineralförordningen avsedda nationella ansvarsmyndighetens uppgifter, av vilka de viktigaste är övervakning, kontroller i efterhand samt rapportering till kommissionen och arbets- och näringsministeriet. Dessutom svarar verket för kontakten till motsvarande myndigheter i andra länder när det inte krävs riktlinjer på medlemsstatens nivå. Också Tullen har uppgifter som hänför sig till dess ansvarsområde. Vid övervakningen ska man också bereda sig på att konfliktmineraler släpps ut på marknaden i Europa via Finland.

5 Alternativa handlingsvägar

Konfliktmineralförordningen är direkt tillämplig rätt och innehåller förpliktande bestämmelser om behövliga förfaranden. Det viktigaste beslutet som fattas av medlemsstaten är valet av nationell myndighet. På grund av frågans natur är det naturligaste valet Säkerhets- och kemikalieverket och det finns inget annat motiverat alternativ. Som ett alternativ föreslogs Geologiska forskningscentralen, men eftersom den inte är en myndighet var det alternativet inte möjligt.

Dessutom föreslogs Tullen som ett alternativ. Det ansågs dock att de tillsynsuppgifter som hänför sig till konfliktmineraler inte lämpar sig för Tullens verksamhet, eftersom den centrala tillsynsuppgiften enligt konfliktmineralförordningen gäller importörernas ansvarssystem. Säkerhets- och kemikalieverket samarbetar emellertid med Tullen bland annat i fråga om importinformation.

5.1 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

Det finns ingen täckande information om vilka förfaranden som planeras eller genomförs i andra medlemsstater.

6 Remissvar

De instanser av vilka utlåtande begärdes och som lämnade utlåtande framgår av den offentliga tjänsten <http://valtioneuvosto.fi/hankkeet> med projektkoden TEM108:00/2020.

Finansministeriet anser i sitt utlåtande att Tullens uppgifter är oklara i propositionen. Dessutom konstaterar ministeriet att delegering av kontrolluppgiften till en annan myndighet strider mot grundlagen. Ministeriet påpekar också att det är skäl att förtydliga omnämningarna av unionsimportörer.

Enligt arbets- och näringsministeriets uppfattning är Säkerhets- och kemikalieverkets rätt att bemyndiga en annan myndighet att utföra kontroller för dess räkning möjlig. En motsvarande bestämmelse finns till exempel i statsunderstödslagen. Paragrafen om handräckning har preciserats.

Enligt miljöministeriets åsikt är Säkerhets- och kemikalieverket ett naturligt val som ansvarsmyndighet. Dessutom påpekar ministeriet att en resursbedömning saknas. Arbets- och näringsministeriet har fogat en resursbedömning till propositionen.

Tullen konstaterar att Tullens uppgifter enligt propositionen är skyldighet att lämna information enligt 8 § och övervakning av förbud enligt 11 § 3 mom. Tullen anser att det inte är möjligt att delegera kontrolluppgiften till en annan myndighet. Tullen understöder att Säkerhets- och kemikalieverket utses till nationell ansvarsmyndighet.

Enligt arbets- och näringsministeriets uppfattning är Säkerhets- och kemikalieverkets rätt att bemyndiga en annan myndighet att utföra kontroller för dess räkning möjlig. En motsvarande bestämmelse finns till exempel i statsunderstödslagen. I motiveringen till 5 § om kontroller har man för tydlighetens skull fogat att det alltid ska fattas ett särskilt förvaltningsbeslut om delegering av kontrolluppgiften.

Finnwatch föreslås i sitt utlåtande att propositionen borde behandla de erfarenheter som fåtts vid verkställandet av lagen om utsläppande på marknaden av timmer och trävaror. Dessutom borde propositionen behandla andra medlemsstaters erfarenheter. Finnwatch anser att det med tanke på transparensen borde tilläggas i propositionen att Säkerhets- och kemikalieverket borde före en offentlig och uppdaterad lista över unionsimportörerna. Finnwatch anser att det för transparensen är viktigt att också farhågor som tredje parter påpekat och åtgärder som vidtagits till följd av dem samt de rapporter som unionsimportörerna årligen lämnar ut finns till påseende på Säkerhets- och kemikalieverkets webbplats. I utlåtandet konstateras det också att Tullen borde ha behövliga skyldigheter att lämna uppgifter.

I fråga om kontroller i efterhand förutsätter Finnwatch att kontroller också görs på basis av motiverade farhågor som framförts av tredje parter. På Säkerhets- och kemikalieverkets webbsida borde det finnas en lättillgänglig kanal för att göra anmälningar samt kontaktuppgifter åtminstone på engelska utöver finska.

Finnwatch konstaterar att kontrollerna i efterhand borde basera sig på täckande och uppdaterad information. Unionsimportörernas aktsamhet borde bedömas i synnerhet utifrån hur täckande de har identifierat riskerna i fråga om mänskliga rättigheter i leveranskedjorna och hur effektiva unionsimportörernas åtgärder för att hantera riskerna har varit. Vid utvärderingarna borde man dessutom uppmärksamma information som erhållits från andra än unionsimportörer och dessutom också dra nytta av medborgarrätsrapporter. Dessutom påpekar Finnwatch att Säkerhets- och kemikalieverket borde ha tillräcklig kompetens för att bedöma kvaliteten och lämpligheten i unionsimportörernas aktsamhetssystem. I fråga om straffrättsligt ansvar påminner Finnwatch att Finland ska förbereda sig på en diskussion om det när det år 2023 kontrolleras hur förordningen fungerar. Finnwatch föreslår att man i Finland och på EU-nivå ska stifta en täckande lag om företagsansvar.

Arbets- och näringsministeriet har inte täckande information om andra medlemsstaters propositioner. Arbets- och näringsministeriet påpekar att Säkerhets- och kemikalieverket i fråga om offentliggörande av uppgifter iakttar lagstiftningen om saken. Till motiveringen av 2 § i propositionen har det tillagts att verket inom gränserna för bestämmelserna om offentlighet ska tillämpa en så omfattande offentlighet som möjligt och utreda möjligheten att göra upp register. Behövliga skyldigheter att lämna uppgifter har i propositionen föreslagits för Tullen, andra myndigheter och unionsimportörer. Granskarna ska alltid på tjänstens vägnar utföra en kontroll i fråga om en unionsleverantör, om det uppstår en misstanke om verksamhet i strid med bestämmelserna. Detta konstateras i informativt syfte i motiveringen till paragrafen om kontroller. Det ska göras så enkelt som möjligt att ta emot sådana här misstankar vid Säkerhets- och kemikalieverket. Kontroller sker alltid utifrån täckande och uppdaterad information. I fråga om kontrollerna föreslås i propositionens paragraf om kontrollförfarandet en möjlighet att utfärda närmare bestämmelser om innehållet i en kontroll, förfarandena samt riskbaserat urval.

Säkerhets- och kemikalieverket meddelade sitt resursbehov i sitt utlåtande. Arbets- och näringsministeriet har fogat det till propositionen.

7 Specialmotivering

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas på det nationella system som gäller skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet vid import av konfliktmineraler. Med konfliktmineraler avses tenn, tantal och volfram och malmer av dessa metaller samt guld med ursprung i konflikttrabbade områden och högriskområden. En förteckning över de mineraler och metaller som hör till förordningens tillämpningsområde finns i bilaga I till förordningen. Dessa mineraler har tagits med på basis av kommissionens utredningar.

Smältverk och raffinaderier är ett viktigt led i leveranskedjan, eftersom man ännu i det skedet kan konstatera uppgifter om mineralets ursprung. Unionens förteckning över ansvarstagande smältverk och raffinaderier globalt underlättar skyldigheterna avseende tillbörlig aktsamhet för unionsimportörerna. Bilaga II till konfliktmineralförordningen innehåller den förteckning över ansvarstagande smältverk och raffinaderier globalt som avses i artikel 9 i förordningen.

2 §. *Behörig myndighet.* Enligt artikel 10 i konfliktmineralförordningen ska varje medlemsstat utse en behörig myndighet som ska ansvara för tillämpningen av konfliktmineralförordningen. För Finlands del är Säkerhets- och kemikalieverket denna myndighet. Uppgiften lämpar sig för

Säkerhets- och kemikalieverkets ansvarsområde och dessutom har verket de myndighetsbefogenheter som behövs i uppgiften. Kommissionen offentliggör en uppdaterad förteckning över dessa behöriga myndigheter i enlighet med mallen i bilaga III till förordningen. Dessutom ska Tullen fullgöra sina uppgifter enligt denna lag. Uppgifterna hänför sig till Tullens normala ansvarsområde inom övervakningen av importen och en särskild upplysningsskyldighet åläggs den. Säkerhets- och kemikalieverket ska också tillämpa en så omfattande offentlighet som möjligt inom gränserna för författningarna om offentlighet samt utreda möjligheten att offentliggöra information i registerform på sin webbsida.

3 §. *Definitioner.* Paragrafen innehåller behövliga definitioner med avseende på tolkningen av lagen.

4 §. *Tillsyn.* Paragrafen innehåller bestämmelser om de myndigheter som svarar för tillsyn och kontroller som hänför sig till konfliktmineralförordningen och denna lag. Säkerhets- och kemikalieverket svarar för tillsyn och kontroller som hänför sig till genomförandet av konfliktmineralförordningen med avseende på unionsimportörer och myndigheter som sköter saken. Tillsynen innebär såväl allmän uppföljning, utredningar och rapporter som kontroller.

Arbets- och näringsministeriet övervakar Säkerhets- och kemikalieverkets verksamhet för att säkerställa bestämmelserna i denna lag. Ministeriet sköter tillsynsuppgiften bland annat utifrån Säkerhets- och kemikalieverkets rapporter. Arbets- och näringsministeriet ger Säkerhets- och kemikalieverket anvisningar om den årliga rapporteringen och annat uppgiftslämnande.

5 §. *Kontroller.* Paragrafen innehåller bestämmelser om rätten att utföra kontroller. Till de viktigaste uppgifterna för den nationella behöriga myndigheten som avses i konfliktmineralförordningen hör kontroller i efterhand enligt artikel 11 i förordningen. Dessa kontroller görs för att säkerställa att skyldigheterna enligt artiklarna 4–7 i konfliktmineralförordningen fullgörs. I artikel 4 i förordningen föreskrivs det om unionsimportörers skyldigheter avseende förvaltnings-system, i artikel 5 om skyldigheter avseende riskhantering, i artikel 6 om skyldigheter avseende oberoende extern granskning och i artikel 7 om skyldigheter avseende uppgiftslämnande.

Kontrollerna ska göras riskbaserat och dessutom ska det alltid göras en kontroll om den behöriga myndigheten annars får befogade misstankar om verksamhet i strid med förordningen. Sådana misstankar kan förmedlas till exempel av medborgarorganisationer. Efter att ha fått information om sådan verksamhet är det den behöriga myndighetens skyldighet att omedelbart vidta åtgärder för att utreda saken och vid behov genomföra en kontroll. I kontrollen ska de åtgärder som nämns i artikel 11.3 i förordningen ingå. I övrigt ska kontrollrättigheter och förfaranden enligt denna lag iakttas vid kontrollerna. I paragrafens 1 mom. finns en bestämmelse om Säkerhets- och kemikalieverkets rätt att utföra kontroller. Verket kan antingen utföra kontrollen själv eller bemyndiga en utomstående granskare eller en annan myndighet att utföra den. Också dessa granskare ska ha tillräcklig kännedom om konfliktmineralbranschen och tillämpningen av förordningen och denna lag. Det ska alltid fattas ett särskilt förvaltningsbeslut om delegering av en kontrolluppgift. Granskarna ska i samband med kontrollen ha tillträde till alla lokaler och utrymmen som behövs för utförandet av kontrollen. Kontroller får emellertid inte genomföras i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Enligt paragrafens 2 mom. har arbets- och näringsministeriet rätt att granska Säkerhets- och kemikalieverkets verksamhet i syfte att på behörigt sätt utföra sin tillsynsuppgift. Också arbets- och näringsministeriet har rätt att anlita utomstående granskare.

En utomstående sakkunnig kan på begäran av Säkerhets- och kemikalieverket bistå vid kontrollen. I paragrafens 3 mom. nämns i informativt syfte att de allmänna förvaltningslagarna ska

iakttas också när en kontroll utförs av utomstående granskare. På utomstående granskare och sakkunniga tillämpas också bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

6 §. *Utförande av kontroll.* Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet för kontroller.

I 1 mom. i paragrafen åläggs unionsimportörer, ekonomiska aktörer och andra som är föremål för kontroll att ge den som utför kontrollen all information som behövs för kontrollen oberoende av informationens form. Materialet ska ges utan ersättning.

Enligt paragrafens 2 mom. har den som utför kontrollen rätt att omhänderta material som nämns i 1 mom., om det är nödvändigt för kontrollen. Granskaren ska anteckna det överlämnade materialet i ett protokoll liksom även syftet med omhändertagandet. Materialet får innehas endast den tid som behövs för att kontrollen ska kunna utföras på ett ändamålsenligt sätt.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs det om rätten att i samband med kontrollen utföra undersökningar som gäller konfliktmineraler och ta de prov som behövs. Också utomstående sakkunniga har rätt att utföra undersökningar och ta prov.

I paragrafens 4 mom. föreslås ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om urval och rapportering som gäller kontroller.

7 §. *Rätt att få information av unionsimportörer och ekonomiska aktörer.* Den rätt att få information som föreslås i paragrafen är nödvändig för tillsynen över att bestämmelserna i konfliktmineralförordningen och denna lag följs. I egenskap av nationell myndighet som ansvarar för genomförandet har Säkerhets- och kemikalieverket rätt att av unionsimportörer och handlare få sådan information som är nödvändig för tillsynen över skyldigheterna enligt konfliktmineralförordningen eller denna lag. Enligt paragrafens 2 mom. gäller rätten att få information också sådan information som annars skulle vara sekretessbelagd på grund av att den gäller privat affärsverksamhet eller en enskild persons ekonomiska ställning. Skyldigheterna enligt förordningen och denna lag gäller uttryckligen företagsverksamhet, och om information om den eller information om unionsimportören eller annan ekonomisk verksamhet som hänför sig till den inte är tillgänglig, kan Säkerhets- och kemikalieverket inte fullgöra sina skyldigheter. Enligt 3 mom. i paragrafen får information som erhållits med stöd av 1 och 2 mom. inte användas för något annat ändamål än det som den har begärts för. Därför ska Säkerhets- och kemikalieverket alltid när det begär information specificera för vilket ändamål informationen begärs.

8 §. *Rätt att få information av myndigheter och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter.* Enligt paragrafens 1 mom. har Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen rätt att av en annan myndighet eller en annan aktör som sköter offentliga förvaltningsuppgifter få sådan information som är nödvändig för att säkerställa att skyldigheterna enligt konfliktmineralförordningen och denna lag fullgörs. Informationen ska ges avgiftsfritt. Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen är centrala aktörer för genomförandet av konfliktmineralförordningen i Finland och informationsutbytet mellan dem måste vara täckande. De ska också avtala om regelbundet informationsutbyte. Paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse om rätten att lämna ut information till andra myndigheter, aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter eller Europeiska kommissionen. Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen får trots sekretessbestämmelserna till dessa aktörer lämna ut information för att de ska kunna fullgöra sin föreskrivna kontrolluppgift eller övervaka att Europeiska unionens lagstiftning eller denna lag har iakttagits. I Finland kan ett sådant här organ vara till exempel Statens revisionsverk. Paragrafens 3 mom. innehåller en särskild bestämmelse om sådan information från skatteförvaltningen som gäller unionsimportörer eller ekonomiska aktörer. För att information ska få begäras ska informationen vara nödvändig för att Säkerhets- och kemikalieverket eller Tullen ska kunna sköta sin

tillsynsuppgift. I begäran om information ska det beskrivas för vilket ändamål informationen behövs och på vilket sätt den är nödvändig.

I 4 mom. i paragrafen anges särskilt arbets- och näringsministeriets rätt att av Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen få den information som är nödvändig för ministeriets tillsynsuppgift. Informationen ska lämnas trots att den annars skulle vara sekretessbelagd, och den ska lämnas avgiftsfritt. Arbets- och näringsministeriet ska få information i enlighet med bestämmelserna och det ska avtalas om det med Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen. Paragrafens 5 mom. innehåller ett krav som gäller information som begärs med stöd av denna paragraf. Behovet av informationen och sambandet mellan informationen och det ärende som behandlas samt informationens nödvändighet vid behandlingen av ärendet ska alltid motiveras. Enligt 6 mom. i paragrafen får den information som nämns i 1–4 mom. lämnas ut också elektroniskt eller med hjälp av en teknisk anslutning, men informationen får inte användas för något annat ändamål än det som den har begärts för.

9 §. *Information som ska lämnas av unionsimportörer.* I paragrafen föreslås det att unionsimportörer ska lämna ut information till Säkerhets- och kemikalieverket. Den information som avses i artikel 7.1 i konfliktmineralförordningen är rapporter över eller bevis på att ett system för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan som erkänts av kommissionen har tillämpats. Denna information ska göras tillgänglig för de behöriga myndigheterna. På sin webbsida ger Säkerhets- och kemikalieverket anvisningar om hur och inom vilken tid informationen ska lämnas.

En rapport enligt artikel 7.3 i konfliktmineralförordningen ska innehålla information om unionsimportörens strategi för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan och åtgärder för en ansvarsfull anskaffning av råvaror. Rapporten ska omfatta de åtgärder som unionsimportören har vidtagit för att genomföra skyldigheterna avseende ledningssystem enligt artikel 4 och riskhantering enligt artikel 5. Dessutom ska rapporten innehålla en sammanfattning av de oberoende externa granskningar som avses i artikel 6. I denna offentliga sammanfattningsrapport får inte information om affärshemligheter publiceras.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i och tidsfristerna för rapporterna vid behov utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §. *Uppmaning.* Enligt artikel 16 i konfliktmineralförordningen ska medlemsstaten utfärda bestämmelser om påföljder för överträdelser av förordningen. Påföljderna ska vara förenliga med andra bestämmelser om motsvarande överträdelser. Bestämmelserna ska inte heller vara strängare än i andra medlemsstater, så att de inte föranleder särskilda hinder för de finländska unionsimportörerna med tanke på konkurrensen. Regeringen föreslår ett förfarande i tre steg för administrativa påföljder. Unionsimportören ska alltid först ges en uppmaning att avhjälpa bristerna. Ofta är det vid finländska aktörers felaktiga förfaranden fråga om oaktsamhet eller missförstånd. Det administrativa förfarandet att ge en uppmaning är en snabb, lätt och i regel effektiv åtgärd. Uppmaningen ska ges, när Säkerhets- och kemikalieverket vid en kontroll eller på annat sätt konstaterar brister i iakttagandet av de skyldigheter som ålagts unionsimportörerna. För att säkerställa uppmaningens effekt och undvika större skada ska uppmaningen ges omedelbart när Säkerhets- och kemikalieverket vid en kontroll eller på annat sätt fått reda på brister i fullgörandet av unionsimportörens skyldigheter.

I uppmaningen, som ska ges skriftligen, ska bristerna noggrant specificeras, liksom de korrigerande åtgärderna och de bestämmelser som uppmaningen och åtgärderna grundar sig på. I uppmaningen ska en skälig tidsfrist sättas ut för korrigerande av bristerna.

11 §. *Föreläggande om avhjälpande samt förbud och vite.* I paragrafen föreskrivs det om en situation där bristerna trots uppmaning inte har avhjälpits inom den tid som bestämts. Då ska Säkerhets- och kemikalieverket meddela ett föreläggande.

Om de brister som gäller systemet för tillbörlig aktsamhet inte på det sätt som avses i uppmaningen enligt 10 § har avhjälpits inom den tid som bestämts, ska Säkerhets- och kemikalieverket förelägga unionsimportören att inom en viss tid avhjälpa bristerna. Ett föreläggande kan meddelas endast om villkoren i 1 mom. 1 eller 2 punkten är uppfyllda. Enligt dem har unionsimportören antingen släppt ut konfliktmineraler på marknaden utan att använda ett sådant system för tillbörlig aktsamhet som avses i förordningen, eller också har unionsimportörens system för tillbörlig aktsamhet upprepade gånger uppvisat brister som inte har korrigerats trots uppmaning.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan Säkerhets- och kemikalieverket förbjuda en unionsimportör att på marknaden släppa ut sådana konfliktmineraler i fråga om vilka unionsimportören inte har följt ett föreläggande om avhjälpande enligt 1 mom. Om inte verksamhetsutövaren inom utsatt tid har lämnat en rapport om att bristerna korrigerats ska Säkerhets- och kemikalieverket meddela ett beslut om förbud. Förbudet ska alltid meddelas för viss tid och det får gälla högst tre månader, eller i fråga om säsongartad import högst ett år. Säkerhets- och kemikalieverket ska utan dröjsmål återkalla förbudet när det fått meddelande om att bristerna har avhjälpits. Enligt 3 mom. i paragrafen får Säkerhets- och kemikalieverket förena förbudet med vite. Vid tillämpande av vite ska bestämmelserna om vite i viteslagen (1113/1990) iakttas. Säkerhets- och kemikalieverket ska övervaka att förbudet iakttas, vid behov också genom kontroller. I fråga om import ankommer övervakningen på Tullen.

12 §. *Handräckning.* Enligt paragrafen har Säkerhets- och kemikalieverket rätt att få behövlig handräckning för att på behörigt sätt utföra de tillsyns- och kontrolluppgifter som avses i denna lag. Säkerhets- och kemikalieverket har rätt att av polis-, tull- och skattemyndigheterna få behövlig handräckning. Tull- och skattemyndigheternas handräckning består av utlämnande av behövliga uppgifter. Om polisens befogenheter behövs ska handräckning begäras av polismyndigheterna.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I propositionen föreslås ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om innehållet i en kontroll och om riskbaserat urval och rapportering som gäller kontroller.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

10 Verkställighet och uppföljning

Säkerhets- och kemikalieverket svarar för de skyldigheter som föreskrivs för verket i propositionen och sköter kontakten med de arbetsgrupper som behandlar frågan i Europeiska unionen, om det inte är fråga om ärenden som kräver nationella riktlinjer, vilket hör till arbets- och näringsministeriet. Arbets- och näringsministeriet följer genomförandet av konfliktmineralförordningen och denna lag.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis bedömt i vilka fall myndigheterna trots sekretess kan få och lämna ut uppgifter. I sina analyser av omfattning, exakthet och innehåll i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess har utskottet lagt vikt vid att de uppgifter som lämnas ut är av känslig art (se t.ex. GrUU 38/2016 rd, s. 3).

I 7 och 8 § i lagförslaget finns förslag till bestämmelser om rätten att få information. Bestämmelserna om rätten att få information gäller unionsimportörer, som huvudsakligen är företag. När det gäller unionsimportörer och ekonomiska aktörer i unionen gäller rätten att få information särskilt skyldigheten avseende uppgiftslämnande enligt artikel 7 i konfliktmineralförordningen. Dessa uppgifter är enligt artikel 7.1 rapporter över varje extern granskning som utförts i enlighet med artikel 6, eller bevis på efterlevnad av kraven avseende ett system för tillbörlig aktsamhet som erkänts av kommissionen i enlighet med artikel 8. I fråga om dessa ska enligt förordningen inte affärshemligheter eller konkurrensfrågor beaktas. Därför föreslås det i 7 § 2 mom. i lagförslaget att rätten att få information också ska gälla sådan information som annars skulle vara sekretessbelagd på grund av att den gäller privat affärsverksamhet eller en enskild persons ekonomiska ställning. Denna information utgör en central del av de kontroller av unionsimportörer som det före-skrivs om i 5 § i lagförslaget. Enligt den föreslagna 7 § gäller skyldigheten för unionsimportörer att lämna information uttryckligen den information som behövs för tillsynen. Tillsynen utövas genom inspektioner.

I 8 § i lagförslaget föreskrivs det om rätten att få information av myndigheter och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Bestämmelser om samarbete och informationsutbyte finns i artikel 13 i konfliktmineralförordningen. I artikel 13 finns bestämmelser om utbyte av information mellan behöriga myndigheter, inbegripet med respektive tullmyndigheter, i frågor som rör tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan och utförda kontroller i efterhand. Dessutom föreskrivs det i förordningen om informationsutbyte med de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater samt med kommissionen om brister som upptäcks genom kontroller i efterhand och om regler om överträdelse. I fråga om dessa ska enligt artikel 13.3 samarbetet fullt ut vara förenligt med Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG (1) och förordning (EG) nr 45/2001 (2) om uppgiftsskydd och förordning (EU) nr 952/2013 när det gäller utlämnande av konfidentiell information.

Enligt 8 § i lagförslaget har den nationella behöriga myndigheten, Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen trots sekretessbestämmelserna rätt att av en annan myndighet få sådan information som behövs för att säkerställa att konfliktmineralförordningen och denna lag iakttas.

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid bl.a. vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten ska kopplas till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få uppgifter och möjlighet att lämna ut uppgifter har enligt utskottet kunnat gälla behövliga uppgifter för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”uppgifterna är nödvändiga” för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 46/2016 rd, s. 5–6, och de utlåtanden som nämns där). Å andra sidan har grundlagsutskottet ansett att grundlagen inte tillåter en vag och ospecificerad rätt för myndigheterna att få uppgifter, låt vara att den är knuten till nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd s. 3/I, GrUU 62/2010 rd, s. 4/I och GrUU 59/2010 rd, s. 4/I).

Enligt de föreslagna 7 och 8 §, som gäller rätten att få information, ska informationen vara nödvändig för skötseln av uppgiften på ett behörigt sätt.

Propositionen innehåller inte några sådana förslag som skulle innebära att den inte kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom konfliktmineralförordningen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om utsläppande på marknaden av konfliktmineraler och malmer av dessa

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Lagens syfte

Genom denna lag utfärdas de nationella bestämmelser som förutsätts i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/821 om fastställande av skyldigheter avseende tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan för unionsimportörer av tenn, tantal och volfram, malmer av dessa metaller, samt guld med ursprung i konflikttrabbade områden och högriskområden, nedan *konfliktmineralförordningen*.

2 §

Behörig myndighet

Den behöriga myndighet som enligt artikel 10 i konfliktmineralförordningen ska ansvara för tillämpningen av förordningen är Säkerhets- och kemikalieverket. Dessutom ska Tullen fullgöra sina uppgifter enligt denna lag.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *konfliktmineraler* malm och anrikad malm innehållande tenn, tantal eller volfram samt guld som enligt artikel 2 a i konfliktmineralförordningen närmare förtecknas i del A i bilaga I och metaller som innehåller eller består av tenn, tantal och volfram eller guld i enlighet med vad som förtecknas i del B i bilaga I,

2) *unionsimportör* varje i artikel 2 l i konfliktmineralförordningen avsedd fysisk eller juridisk person som deklarerar mineral eller metaller för övergång till fri omsättning eller fysisk eller juridisk person i vars namn en sådan deklaration görs,

3) *tillbörlig aktsamhet* skyldigheter för unionsimportörer av i 1 punkten nämnda konfliktmineraler avseende förvaltningssystem, riskhantering, oberoende extern granskning och uppgiftslämnande som syftar till att identifiera och åtgärda faktiska och potentiella risker i konflikttrabbade områden och högriskområden för att förhindra eller minska de negativa konsekvenserna av importörernas anskaffning,

4) *system för tillbörlig aktsamhet* de principer för tillbörlig aktsamhet i leveranskedjan som avses i artikel 2 d i konfliktmineralförordningen,

5) *kontrollkedja eller system för spårbarhet i leveranskedjan* ett register som avses i artikel 2 e i konfliktmineralförordningen,

- 6) *ekonomiska aktörer* de som har kontrollen över mineral och metaller när de rör sig genom en leveranskedja,
- 7) *ansvarstagande smältverk och raffinaderier* smältverk och raffinaderier som avses i artikel 2 i och som anses uppfylla skyldigheterna i konfliktmineralförordningen,
- 8) *med utsläppande på marknaden avses* också övergång i fri omsättning.

4 §

Tillsyn

Säkerhets- och kemikalieverket svarar för tillsyn och kontroller som hänför sig till genomförandet av konfliktmineralförordningen och denna lag.

Arbets- och näringsministeriet övervakar Säkerhets- och kemikalieverkets verksamhet för att säkerställa bestämmelserna i denna lag.

5 §

Kontroller

Säkerhets- och kemikalieverket eller en annan myndighet eller utomstående granskare som verket har bemyndigat har rätt att utföra kontroller för att säkerställa att konfliktmineralförordningen och denna lag iakttas. Den som utför en kontroll har rätt att i den omfattning det krävs för kontrollen få tillträde till de affärs- och lagerlokaler och andra motsvarande utrymmen som är i den kontrollerades besittning eller användning och används för utövande av yrke eller idkande av näring samt andra lokaler eller områden där det finns handlingar eller annat material som gäller systemet för tillbörlig aktsamhet eller spårbarheten. Vid kontrollerna ska bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen (434/2003) iakttas. Kontroller får inte genomföras i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Arbets- och näringsministeriet eller en utomstående granskare som ministeriet har bemyndigat har rätt att utföra sådana kontroller av Säkerhets- och kemikalieverkets verksamhet som behövs för tillsynen över efterlevnaden av denna lag.

En utomstående sakkunnig kan på begäran av Säkerhets- och kemikalieverket bistå vid kontrollen.

På utomstående granskare och sakkunniga tillämpas förvaltningslagen, språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) samt 14 och 15 § i statstjänstemannalagen (750/1994).

På utomstående granskare och sakkunniga tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar.

6 §

Utförande av kontroll

Unionsimportörer, ekonomiska aktörer och andra som är föremål för kontroll ska utan ersättning ge den tjänsteman som utför kontrollen eller den utomstående granskaren alla uppgifter och utredningar, handlingar, upptagningar och annat material som behövs för kontrollen samt även i övrigt bistå vid kontrollen.

Den tjänsteman som utför kontrollen och utomstående granskare har vid en kontroll rätt att omhänderta de handlingar eller kopior av handlingar som gäller systemet för tillbörlig aktsamhet och spårbarheten för konfliktmineraler samt annat material som ska kontrolleras, om det är nödvändigt för kontrollen. Över omhändertagandet av material ska det upprättas protokoll där syftet med omhändertagandet och det omhändertagna materialet anges.

Dessutom har den tjänsteman som utför kontrollen och utomstående granskare och sakkunniga rätt att i samband med kontrollen utföra undersökningar som gäller konfliktmineraler och att utan ersättning ta så många prov som behövs för kontrollen.

Närmare bestämmelser om innehållet i en kontroll, riskbaserat urval som gäller kontroller samt rapportering får utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Rätt att få information av unionsimportörer och ekonomiska aktörer

Säkerhets- och kemikalieverket har rätt att av unionsimportörer och handlare få sådan information som är nödvändig för tillsynen över skyldigheterna enligt konfliktmineralförordningen eller denna lag.

Rätten enligt 1 mom. att få information gäller också sådan information som annars skulle vara sekretessbelagd på grund av att den gäller privat affärsverksamhet eller en enskild persons ekonomiska ställning.

Information som erhållits med stöd av 1 och 2 mom. får inte användas för något annat ändamål än det som den har begärts för.

8 §

Rätt att få information av myndigheter och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter

Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av en annan myndighet eller en annan aktör som sköter offentliga förvaltningsuppgifter få sådan information som är nödvändig för att säkerställa att konfliktmineralförordningen och denna lag iakttas.

De myndigheter enligt 1 mom. som har rätt att få information har trots sekretessbestämmelserna rätt att till andra myndigheter eller aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter och till institutioner inom Europeiska unionen lämna ut sådan information som erhållits vid skötseln av uppgifter enligt denna lag och som behövs för fullgörande av den kontrolluppgift som föreskrivs för myndigheten, aktören eller institutionen eller som är nödvändig för att utöva tillsyn över att Europeiska unionens lagstiftning har iaktagits.

Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen har trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av skatteförvaltningen få sådan information om unionsimportörer eller ekonomiska aktörer som är nödvändig för skötseln av en tillsynsuppgift enligt konfliktmineralförordningen och denna lag.

Arbets- och näringsministeriet har rätt att trots sekretessbestämmelserna av Säkerhets- och kemikalieverket och Tullen avgiftsfritt få den information som är nödvändig vid tillsynen.

Sambandet mellan den information som begärs och det ärende som behandlas samt informationens nödvändighet ska motiveras vid begäran om information.

Den information som nämns i 1—4 mom. får lämnas ut också elektroniskt eller med hjälp av en teknisk anslutning, men informationen får inte användas för något annat ändamål än det som den har begärts för.

9 §

Information som ska lämnas av unionsimportörer

Unionsimportörer ska årligen lämna Säkerhets- och kemikalieverket de rapporter som nämns i artikel 7.1 och 7.3 i konfliktmineralförordningen.

Närmare bestämmelser om innehållet i och tidsfristerna för rapporterna får utfärdas genom förordning av statsrådet.

10 §

Uppmaning

Om det vid kontroller eller på annat sätt upptäcks brister i iakttagandet av de skyldigheter som ålagts unionsimportörerna, ska Säkerhets- och kemikalieverket ge unionsimportören en skriftlig uppmaning att avhjälpa bristerna eller upphöra med det felaktiga förfarandet. I uppmaningen ska bestämmelserna och de konstaterade bristerna i iakttagandet av dem specificeras. En tidsfrist ska sättas ut för korrigering av bristerna.

11 §

Föreläggande om avhjälpande samt förbud och vite

Om de brister som gäller systemet för tillbörlig aktsamhet inte på det sätt som avses i uppmaningen enligt 10 § har avhjälpits inom den tid som bestämts, ska Säkerhets- och kemikalieverket förelägga unionsimportören att inom en viss tid avhjälpa bristerna. Ett föreläggande kan meddelas endast om

- 1) unionsimportören har släppt ut konfliktmineraler på marknaden utan att använda ett system för tillbörlig aktsamhet, eller
- 2) unionsimportörens system för tillbörlig aktsamhet upprepade gånger uppvisat avsevärda brister.

Säkerhets- och kemikalieverket kan förbjuda en unionsimportör att på marknaden släppa ut sådana konfliktmineraler i fråga om vilka unionsimportören inte har följt ett föreläggande om avhjälpande enligt 1 mom. Förbudet ska meddelas för viss tid, och det får gälla i högst 3 månader. Om unionsimportören släpper ut konfliktmineraler på marknaden säsongartat, får förbudet dock gälla i högst ett år. Förbudet ska utan dröjsmål återkallas när bristerna i systemet för tillbörlig aktsamhet har avhjälpits på ett sätt som Säkerhets- och kemikalieverket godkänner.

Säkerhets- och kemikalieverket får förena ett förbud enligt 2 mom. med vite. Bestämmelser om vite finns i viteslagen (1113/1990). Säkerhets- och kemikalieverket ska övervaka att förbudet iakttas. I fråga om import är det dock Tullen som övervakar att förbudet iakttas.

12 §

Handräckning

Säkerhets- och kemikalieverket har rätt att få behövlig handräckning av polis-, tull- och skattemyndigheterna för att utföra de tillsyns- och kontrolluppgifter som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 29 oktober 2020

Statsminister

Sanna Marin

Näringsminister Mika Lintilä